

Irena Rožman
Pravljica o dedu Vsevedu z zlatimi lasmi*

V enem kraljevstvu, je živel kralj, ne, in je šel na lov. In je prišel do kovača in je tam prenočil; prvo prosil za prenočišče in tam prenočil. In tisti večer je kovačeva žena rodila sina.

Takrat pa so bile še rojenice, pa so k otrokom prihajale rojenice in so jim povedale, tri so bile, in so jim povedale življenjsko dobo.

Prva mu je povedala, da bo v nesreči, ko bo majhen, da bo izpostavljen smrti in ne bo izvršena smrt, druga mu je povedala, da bo zrasel v lepega mladeniča, tretja mu je pa povedala, da bo za svojo uslugo pretrpel in pota bo imel, težave in si bo priboril, da bo kraljevo hčerko poročil, ki se rodi danes na kraljevem domu, ne. Kralj je pa tu vse slišal, te rojenice, ki je spal gor na podstrešji. Bil je pa lovec.

In potem, ko je prišel kralj domov, je pa poslal tri take uslužbenice svoje in je rekel, tam in tam naj gredo, to dete odkupijo in naj ga plačajo, ne. In naj ga umorijo. Da ga naj v vodo vržejo. Jim se pa dete smililo v vodo vreči, so pa jerbašček spletli, pa so dete dali v tisti jerbas; tisto dete je pa plavalo po vodi.

Dol je pa bil en mlinar ob vodi; je prišla žena gor tiste kašče odpirat, je pa zagledala tisti jerbašček in otroka noter. In ga vzela, ker nista imela nič otrok. Sta bila že dolgo časa poročena pa nič otrok. In ga nesla in odredila do osemnajstega leta.

Čez osemnajst let se je pa spet kralj v tisto deželo, državo vrnil na lov, ne, kot lovec in je prepoznal tega mladeniča. Mu je pa zapisal pismo, prosil prvo tista dva rejenca, de če bi, ki sta ga vzdrževala, če bi lahko nesel ta sin eno pismo na kraljevski dvor. Mati je rekla od njega, da lahko ga dajo. Pa je napisal in je nesel.

Je prišel tako v gozd, noter v tistem velikem gozdu je pa ena lučka brlela, pa je bila ena stara ženica tam. In tista ženica je bila nekaj v sorodstvu s tistimi ljudmi. In ona, ko ga je vprašala kam je poslan, je povedal, da je na kraljev dom poslan, da mu je kralj dal eno

---

* Transkripcija posnetka. Podsreda, julij 1995, posnela Irena Rožman. Povedala Neža Simončič, doma bila iz Piršembrega. Pravljico ji je povedala stara mama. – Posnetek hrani Irena Rožman. Klasifikacija AaTh 930A in AaTh461.

pismo. Ji ga pa ni dal prebrati, je šel spat, ona pa mu je z žepa vzela pismo, pa prebrala. Tam v pismi je pa pisalo, da ko ta mladenič pride na dvor, naj ga dá kraljica takoj umoriti. Je pa ona tisti list ven vzela, je pa napisala noter, da ko pride ta mladenič na kraljevi dvor, naj se takoj poroči z njeno hčerko. In ta kraljica je naredila slavje in vse; in se je poročil. In potem je pa čez tri tedne kralj se vrnil, je pa bil strašno razočaran in jezen, ne; da kaj je to naredila, da on ni tako napisal, da on je drugače napisal. In ona mu je dala tisto pismo za prebrati. Je reku: »To ni moja pisava, jaz nisem tega pisal, jaz sem tako naredil, da bi ga morala bila dati umoriti.« Potem je pa rekel: »Tako zastoj ne boš pri meni. Od deda Vseveda mi moraš prinesiti tri zlate lase. Takrat boš lahko kraljično imel.«

In ko ga je on poslal po tiste tri zlate lase, je pa tista njegova hčerka, kraljična, ki je bila z njim poročena, se grozno jokala za njim. Je pa tisti dedec Vseved vedno hodil k njej jo tolažiti. Je pa bil v četrtem kraljestvu tisti dedec Vseved.

In potem je šel čez tri kraljestva ta mladenič po tiste tri zlate lase.

Prvo šel čez ribo, ki je most služila že dvanajst let, pa ni plavala. Pa je rekla mu, de naj izve, zakaj ne plava. Pa ji je obljubil, da bo.

Potem je šel, je prišel v drugo kraljestvo. Tam je bila srebrna jabolka, ki je rodila srebrni sad. Pa je kralj rekel, tam je prenočil, da če bo vprašal deda Vseveda, zakaj mu jabolka več ne rodi. Pa mu je tudi obljubil, da bo.

Potem je pršel v tretjo državo, tam je pa zlata jabolka bila pri kraljevstvu posajena; pa tudi rekel kralj, ne, da naj vpraša, zakaj tista jabolka več ne rodi. Obljubil je.

Potem pa pride v četrto državo, tam pa je bil tisti dedec Vseved, so mu povedali, kje je, in je šel tja. Tista ženska pa je tudi bila neki v sorodstvu z njim, ga je pa skrila. Ker drugače, je čisto vsakega uničil, kdorkoli je tam pršel, človek ali ženska, ga je uničil, pa srce tisto pojedel, dedec Vseved, človeško. Ona ga je pa pod kad skrila, pod mizo. Potem je pa rekla, da ko bo dedu Vsevedi ona lase pulila in ga spraševala, da bo rekla, da je sanjala in on si pa naj to dobro zapomni, ne.

In dedec Vseved je pršel domov ob dveh, pa je zaspal. Pa mu je prvi las spulila, potem je pa rekel, zakaj ga vznemirja. Je pa rekla ona, da je sanjala, da ena riba plava tam in tam in da je prej plavala, da zdaj ne plava, pa da zdaj most služi že dvanajst let, da vozijo po njej. Kaj bi naredila, da bi splavala spet?

Potem ji pa odgovoril dedec Vseved, da bi mogla mladeniča pojesti, ki še ni osemnajst let star. Pa bi spet plavala.

No, pol mu je spulila drugi las in tisti las je zažvenketal, ker je na tla vrgla zlato, ne, in je rekel: »Pa zakaj me vznemirjaš?!« Je rekla: »Take čudne sanje sem imela! Da je bila srebrna jabolka v tem in tem kraljestvu, da je rodila srebrne jabolka, pa ne rodi več.«

Je rekel: »Tisti studenček, ki je pod jablano, morejo ščititi, tam je rak zasovražen.« In tistega raka morejo odstraniti, pa bo spet jabolka rodila, ne.

No, potem je tretji las mu spulila, pa je povedala, da je sanjala spet, da je jablana zlato sadje rodila in da zdaj pa ne rodi več, da kaj je s to jablano narobe, da ne rodi?

Je pa rekel, da na desno stran jablane je bilo nezakonsko dete zakopano pred sedmimi leti in tam so še koščice, ki jih morejo skopati ven in tisto drevo bo spet rodilo.

In tako je dedec Vseved odšel. Ona ga pa je zjutraj potem spustila ven, tiste tri lase mu zavila in mu je rekla, če si je vse dobro zapomnil. Mu je vse še enkrat obnovila in on se je od nje poslovil. Je rekla mu: »Mene ne boš nikdar več potreboval! Tako boš srečen!«

In potem, ko je pršel v tisto prvo kraljestvo, so tako naredili; tisto dete izkopali, kosti, in jablana je čez noč spet zlat sad obrodila. Njemu so pa dali dvanajst parov konjev in natovorili zlata.

Ko je pršel v drugo državo, je pa spet tam prespal, s tistimi konji je pršel, povedal kaj se mu je tam zgodilo. Tu pa spet so studenec očistili, tistega raka odstranili in je spet tista jablana obrodila srebrne jabolka. Tam so mu pa srebra dali, pa konje.

In tako je šel on s tistim, da je pršel do ribe in prek ribe je pršel s tistimi štiriindvajsetimi pari konj, in ko je bil že daleč, ga je riba spraševala, če je kaj izvedel. Ko pa je bil že daleč, je pa zakričal, da naj poje mladeniča, ki še ni osemnajst let star. Se pa riba zapodila za njim, da bi ga dosegla, pa ga ni mogla, je bil že predaleč. No, pol pa, ko so v kraljestvu videli, kako je pršu s tistimi konji, štiriindvajset parov, ne, pol so pa ponovno svatbo naredili. In so doživetje imeli in so ga potem radi imeli.

Neža Simončič in Irena Rožman, foto: Božidar Premrl